O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARAQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:
№ BD_______________
2021. «__»____________

«TASDIQLAYMAN»
Sam DU rektori
__________prof. R.I.Xalmuradov
«____»_________ 2021 yil

UMUMIY PSIXOLOGIYA FAN DASTURI

Bilim sohasi:	60220600 – Gumanitar
Ta' lim sohasi:	60400100 - Pedagogika va psixologiya
T a'lim yo'nalishi:	60230100 - Filologiya va tillarni o'qitish (Rus tili)
	60230100 - Filologiya va tillarni o'qitish (O'zbek tili)
	60230100 - Filologiya va tillarni o'qitish (Tojik tili)
	60230600 - Noshirlik ishi
	60510100 - Biologiya
	60710200 - Biotexnologiya
	60530100 - Kimyo
	60710100 - Kimyoviy texnologiya
	60530400 - Geografiya
	60530500 - Giyologiya
	60710200 - Ekologiya va atrof-muxit muhofazasi
	60310100 - Iqtisodiyot

SAMARQAND – 2021

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
KP12206	2021-2022	5	6

Fan/modul turi	Ta’lim tili	Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O‘zbek /Rus	4

1.	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Umumiy yuklama hajmi (soat)
	Umumiy psixologiya	60	120	150

2.

I. Fanning mazmuni

Ushbu dastur umumiy psixologiya fanining mohiyati, psixikani rivojlanishi, shaxs psixologiyasi, bilish jarayonlari, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi, individual-psixologik xususiyatlar, psixologik holatlar hamda shaxsning shakllanishi jarayonida yuzaga keladigan psixologik, fiziologik va jismoniy o‘zgarishlar, shuningdek shaxsga xos sifat, xususiyat, holatlar ta`lim-tarbiya jarayonini to‘g`ri tashkil qilishning yoshga bog`liq jihatlarining psixologik mexanizmlarini o‘z ichiga qamrab oladi

Fanning vazifasi:

- talabalarda umumiy psixologiya fani, psixika, shaxs, faoliyat, muloqot, bilish jarayonlari, irodaviy sifatlar, hissiy holatlar, individual-xususiyatlarga doir bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishdir, hamda bo‘lajak pedagog mutaxassislar tamonidan psixik taraqqiyot qonuniyatlari, davrlari, mexanizmlari, omillari va shart-sharoitlari haqidagi zamonaviy ilmiy bilimning o‘zgartirilishini tashkil etishdir.

Fanning vazifasi - talabalarga umumiy psixologiyaning mohiyati, psixika va ong tushunchalari, psixik jarayonlar, holatlar, xususiyatlar, psixik rivojlanish va uning o‘ziga xos xususiyatlari, yosh davrlari tasnifi, psixik taraqqiyotning turli bosqichlari uchun xos psixofiziologik va psixologik xususiyatlar haqidagi bilimlar bilan qurollantirishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Ma’ruza: Umumiy psixologiya fanining predmeti

Umumiy psixologiyaning predmeti, vazifalari. Psixologiya tabiiy va ijtimoiy ilmiy fan sifatida. Psixologik bilimlarning o‘ziga xos tomonlari. Psixologiya fanining predmeti haqidagi tasavvurlar taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Psixologiyaning falsafa doirasidagi taraqqiyoti. Sharq mutafakkirlari (Al Forobiy, Abu Ali ibn Sino, ibn Rashid, G`azzoliy, Ahmad Yassaviy, Bahovuddin Naqshbandiy, Abu Bakir ar-Roziy, Umar Xayyom, Alisher Navoiy va boshqalar) ning psixologik qarashlari. Psixologiya fanining nazariy hamda amaliy vazifalari. Psixologiya va ilmiy-texnik taraqqiyot. Pedagog faoliyatida psixologiyaning yetakchi ahamiyatga ega ekanligi.

Qo’llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta’lim, keys-stadi, klaster,blis-so’rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

2-ma'ruza: Hozirgi zamon psixologiyaning tuzilishi va tadqiqot metodlari

Hozirgi zamon psixologiyasining tuzilishi va prinsiplari. Determinizm prinsipi, ong va faoliyat birligi prinsipi, ongning faoliyatda rivojlanish prinsipi. Aniq faoliyatni o'rganuvchi psixologiya sohalari, rivojlanishning yosh xususiyatlarini o'rganuvchi psixologiya sohalari, shaxs va jamiyatga bo'lgan munosabatlarni o'rganuvchi psixologiya sohalari. Hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari va ularning tahlili, kuzatish metodi, eksperiment metodi, suhbat va so'rovnoma metodi, faoliyat mahsulini o'rganish metodi, test metodi, sotsiometriya metodi, biografiya metodi, psixologiyaning fanlar tizimida tutgan o'rni.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

3-ma'ruza: Psixika va ongning taraqqiyoti

Psixika haqida tushuncha, psixikaning orientirovka qiluvchanlik va boshqaruvchanlik vazifasi. Psixik aks ettirish - ob'ektiv olamning sub'ektiv obrazi ekanligi. Bosh miya va psixika. Odam psixikasining paydo bo'lishi va uning taraqqiyoti.

Psixikaning filogenetik taraqqiyoti, seskanuvchanlik va sezuvchanlik, tropizmlarning mohiyati, instinkt tushunchasining mazmuni, ko'nikma va malakalar, hayvonlarning intellektual xatti-harakatlari, psixikaning muhit va a`zolar tuzilishiga bog`liqligi.

Psixika va ong munosabati. Ongning paydo bo'lishi va uning taraqqiyoti. Ong va ongsizlik (anglanmagan, ong darajasiga borib yetmagan harakatlar) holatlari. Odam psixikasining ontogenez taraqqiyoti. Yuksak psixik funksiyalarning tarkib topishi va ularning tuzilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

4-ma'ruza: Faoliyat va motivatsiya

Faoliyat haqida tushuncha, faoliyatning psixologik tahlili. Faoliyatning tuzilishi, faoliyatning o'ziga xosligi, faoliyatning interiorizatsiyasi va eksteriorizatsiyasi. Faoliyatning o'zlashtirilishi va malakalarni egallash. Faoliyatning asosiy turlari, oyin, talim va mehnat faoliyati mazmuni. A.N.Leontev boyicha faoliyat tuzilishi. Faoliyat va motivlar. Motivatsiya va emotsiya tushunchasining mazmuni, motivatsiya sohalari, Xorij psixologiyasida motiv va motivatsiya muammosi. Motivatsiya va motivlarning nazariy muammolari, motiv muammosiga doir mulohazalar. Shaxs shakllanishida motivatsiyaning ahamiyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim,*

keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

5-ma'ruza: Shaxs hissiy-emotsional sohasi

Emotsiya va hissiyot haqida tushuncha. His-tuyg`ularning vazifalari. Hissiy holatlarning nerv-fiziologik asoslari. Insoniy emotsiyalar va hayvonlardagi emotsiyalar. Hissiy holatlarning ifodalanishi, hislarni kechirish shakllari. Yuksak hislar. Hissiy ton, affekt, stress, praksik hislar, axloqiy hislar, estetik hislar, intellektual hislar. Hissiyotning o'ziga xosligi. Hissiyotni boshqarish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

6-ma'ruza: Muloqot

Muloqot va nutq haqida tushuncha, muloqot turlari. Muloqotning inson psixik rivojlanishidagi ahamiyati. Muloqot va uning ko'p maqomli xarakteri. Muloqot vazifalari. Muloqotning verbal va noverbal vositalari, muloqot shaxslararo o'zaro ta'sir etish sifatida, muloqot insonlarning bir-birini tushunishi, muloqot texnikasi va usullari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

7-ma'ruza: Shaxs

Shaxs haqida tushuncha, individ, shaxs, individuallik tushunchalari. Shaxs faolligi tushunchasining mazmuni. Shaxs shakllanishiga tasir etuvchi omillar. Shaxs psixologik strukturasi. Biogenetik nazariya, sotsiogenetik nazariya, konstitutsion nazariya, rollar nazariyasi mazmuni. Endopsxika va ekzopsixika haqida tushuncha. Dunyoqarash va e'tiqod.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

8-ma'ruza: Shaxsning o'z-o'zini anglashi

Shaxsning o'zini-o'zi anglashi. "Men" konsepsiya va uning rivojlanishi. Shaxsning o'zini-o'zi anglashi va baholashiga ta`sir etuvchi omillar. Shaxsning o'ziga nisbatan ishonchini yuzaga keltirish va rivojlantirish. Shaxsning o'zini-o'zi boshqarishi muammosi. Milliy ong va milliy o'zini-o'zi anglash. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

9-ma'ruza: Diqqat

Diqqat haqida tushuncha. Diqqatning nerv-fiziologik asoslari. Diqqat turlari, ixtiyorsiz diqqat, ixtiyoriy diqqat, ixtiyoriydan so'nggi diqqat. Diqqatning xususiyatlari, diqqat kuchi va bo'linishi, diqqat ko'lami, diqqat taqsimlanishi, shaxsda diqqat rivojlanishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

10-ma'ruza: Sezgi

Sezgilar haqida umumiy tushuncha. Sezgilarning nerv-fiziologik asoslari. Sezgilarning tasnifi, sezgilarning turlari, ekstroretseptiv sezgilar, introretseptiv sezgilar, proprioretseptiv sezgilar, analizator va uning tuzilishi, sezgi sohasidagi qonuniyatlar.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

11-ma'ruza: Idrok

Idrok haqida tushuncha. Idrokning nerv-fiziologik asoslari. Idrokning murakkabligi. Idrokda kuzatish va kuzatuvchanlik. Idrokning xossalari, idrokda ob'ekt va fon, appersepsiya, idrokning konstantligi. Idrokda illyuziya va gallyutsinatsiya. Vaqt, harakat va fazoni idrok qilish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

12-ma'ruza: Xotira

Xotira haqida tushuncha. Xotiraning nerv-fiziologik asosi. Xotira nazariyalari. Xotira turlari, faoliyatga ko'ra xotira turlari, maqsadiga ko'ra xotira turlari, muddatiga ko'ra xotira turlari. Xotira jarayonlari, esda olib qolish, esga tushirish, esda saqlash, unutish. Xotira tiplari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

13-ma'ruza: Xayol

Xayol haqida tushuncha. Xayol jarayonlari. Xayol turlari, tasavvur xayoli, ijodiy xayol, ixtiyorsiz va ixtiyoriy xayol, orzu, tush ko'rish va shirin xayol.

	Xayol sifatlari, xayolning kengligi va torligi, xayolning chuqurligi va realligi, xayolning mazmundorligi va kuchi, fantaziya. Xayolning rivojlanishi. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.* Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5. **14-ma'ruza: Tafakkur** Tafakkur haqida tushuncha. Tafakkur va hissiy bilish. Tafakkur operatsiyalari, tafakkur shakllari, tushuncha, hukm, xulosa chiqarish, tafakkur sifatlari, tafakkurning mazmundorligi, tafakkurning chuqurligi, tafakkurning kengligi, tafakkurning mustaqilligi, tafakkurning ixchamligi, tafakkurning tezligi, tafakkurning turlari. Shakliga ko'ra tafakkur turlari, topshiriq xarakteriga ko'ra tafakkur turlari, fikr yoyiqligiga ko'ra tafakkur turlari, fikrning originallik darajasiga ko'ra tafakkur turlari. Tafakkur borasidagi psixologik nazariyalar. Muammoli vaziyat va uni hal qilish. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.* Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5. **15-ma'ruza: Iroda** Iroda haqida tushuncha. Irodaviy faoliyatning umumiy xususiyatlari. Iroda borasidagi nazariyalar. Irodaviy akt va uning tuzilishi. Irodaviy harakatlar va uni boshqarish. Shaxsning irodaviy sifatlari. Irodaning individual xususiyatlari. Irodani tarbiyalash. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.* Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5. **16-ma'ruza: Temperament** Temperament haqida tushuncha. Temperament haqidagi tasavvurlarning rivojlanish tarixi. Oliy nerv faoliyati tipi va temperament. Temperament tiplari. Temperament xususiyatlari. Faoliyatning indvidual uslubi va temperament. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.* Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5. **17-ma'ruza: Xarakter** Xarakter haqida tushuncha. Xarakterning nerv-fiziologik asoslari. Xarakter tipologiyasi, xarakter tarkibi, xarakterning shakllanishi, xarakter aksentuatsiyasi. Xarakter tuzilishi va xususiyatlari. Xarakter borasidagi ta'limotlar. Xarakter va uning boshqa psixologik hodisalar bilan bog'liqligi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster, blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*
Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

18-ma'ruza: Qobiliyat

Qobiliyatlar haqida tushuncha. Qobiliyat va irsiyat. Qobiliyatlarning sifat va miqdor tavsifi. Qobiliyatlar tuzilishi. Talantning paydo bo'lishi va tuzilishi. Qobiliyat va talantlarning tabiiy shartlari. Qobiliyat borasidagi nazariyalar, Qobiliyatlarning rivojlanishi.
Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster, blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*
Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

Yosh va pedagogik psixologiya

1-ma'ruza: Yosh va pedagogik psixologiya faniga kirish

Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot sohasi va muammolari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining predmeti, maqsad va vazifalari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining asosiy muammolari. Yosh va pedagogik psixologiya faniga oid ilmiy bilimlarning vujudga kelish tarixi. Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot metodlari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining asosiy sohalari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining boshqa fanlar bilan aloqasi. Yosh va pedagogik psixologiyadagi ilmiy maktablar. Yosh va pedagogik psixologiya fanining o'qituvchi faoliyatida tutgan orni.
Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster, blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*
Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

2-ma'ruza: Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot metodlari.

Yosh va pedagogik psixologiyaning tadqiqot metodlari, kuzatish metodi, eksperiment metodi, suhbat va so'rovnoma metodi, faoliyat mahsulini o'rganish metodi, test metodi, sotsiometriya metodi, biografiya metodi.
Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster, blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*
Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

3-ma'ruza: Psixik rivojlanish va uni davrlashtirish muammosi

Psixik rivojlanish haqida tushuncha, uning o'ziga xos xususiyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy qonuniyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy omillari. Yosh tushunchasi. Psixik rivojlanishni davrlashtirish muammosi (qadimiy va zamonaviy tasniflar). Yosh davrlarining etakchi faoliyat nuqtai nazaridan

tasniflanishi haqida (D.B.Elkonin). Psixik rivojlanishda yosh davri inqirozi muammosi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

4-ma'ruza: Ontogenezning ilk bosqichlarida insonning psixik rivojlanishiga xos xususiyatlar

Perinatal va chaqaloqlik davrida psixofiziologik rivojlanishga xos xususiyatlar haqida umumiy tushuncha. Tug`ilish davri inqirozi. «Tirilish kompleksi» haqida. Go'daklik davrida psixik rivojlanishda kattalar bilan emotsional muloqotning ahamiyati. Bir yosh inqirozi haqida. Ilk bolalik davrida psixik rivojlanish xususiyatlari. Ilk bolalik davrida nutqning rivojlanish xususiyatlari. Ilk bolalik davrida o'z-o'zini anglashning rivojlanishi va 3 yosh inqirozi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

5-ma'ruza: Maktabgacha yosh davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Maktabgacha yosh davrida psixofiziologik taraqqiyotning umumiy tavsifi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning etakchi faoliyati sifatida (o'yin faoliyatining mohiyati, turlari, bilish jarayonlari va shaxs taraqqiyotiga ta`sir ko'rsatish mexanizmlari, o'yinchoqning bola psixik rivojlanishiga ta`siri muammosi). Maktabgacha yosh davrida bilish jarayonlari va nutqning rivojlanishiga xos xususiyatlar. J.Piaje fenomenlari haqida tushuncha. Maktabgacha yosh davrida tafakkur egotsentrizmi muammosi. Maktabgacha yosh davrida emotsional-irodaviy sifatlarning rivojlanish xususiyatlari. Maktabgacha yosh davrida ijtimoiy emotsiyalarning shakllanishi. Maktabgacha yosh davrida motivatsion sohadagi o'zgarishlar. 7 yosh inqirozi, uning sabablari va alomatlari. Maktabga psixologik tayyorlik muammosi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

6-ma'ruza: Kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. Kichik maktab yoshidagi bolaning maktabga moslashishi muammosi. Kichik maktab yoshi davrida kognitiv - affektiv sohalardagi rivojlanish xususiyatlari. Kichik maktab yoshi davrida motivatsion sohadagi rivojlanish xususiyatlari (o'quv faoliyati, shaxslararo munosabatlarning motivatsion asoslari). Kichik maktab yoshi davrida bolaning o'zi haqidagi tasavvurlari va xulq-atvori.

Pedagogik baho va kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanish aloqasining psixologik mexanizmlari. Kichik maktab yoshida bola shaxsining rivojlanish xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

7-ma'ruza: O'smirlik davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

O'smirlik davridagi psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. O'smirlik davri inqirozi va uning psixologik, psixofiziologik sabablari.O'smirlik davrida intellektual va emotsional rivojlanish xususiyatlari. O'smirlik davrida motivatsion sohadagi rivojlanish xususiyatlari (tengdoshlar bilan muloqot qilish motivatsiyasi, o'quv faoliyati motivatsiyasi, jinoiy xulq-atvor motivlari). O'smirlik davrida shaxsning rivojlanish xususiyatlari. O'smirlik davrida o'z-o'ziga baho berish tizimining rivojlanish xususiyatlari. O'smirlik davrida xarakter aksentuatsiyasi muammosi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

8-ma'ruza: Ilk o'spirinlik yoshi davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Ilk o'spirinlik davri psixologiyasiga umumiy tavsif. Ilk o'spirinlik davrida intellektual va emotsional rivojlanish xususiyatlari. Ilk o'spirinlik davrida do'stlashish muammosining psixologik xususiyatlari. Ilk o'spirinlik davrida muhabbat. Ilk o'spirinlik davrida o'zini-o'zi anglashning rivojlanishi. Ilk o'spirinlik davrida o'quv-kasbiy faoliyatning etakchi faoliyatga aylanishi va kasb tanlash muammosi. Ilk o'spirinlikda kasbga yo'naltirishning psixologik muammolari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

9-ma'ruza: Yoshlarni oilaviy hayotga tayorlash

Oilaviy hayotga psixologik tayorlikning mohiyati. Yoshlarni oilaviy hayotga tayorlash haqida umumiy tushuncha. Oila funktsiyalari. Oilada shaxslararo munosabatlar. Shaxs psixik taraqqiyotida oilaviy muhitning roli.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

10-ma'ruza: Ta'lim psixologiyasi

Ta'limning psixologik mazmuni. Ta'lim va aqliy taraqqiyot. O'qish faoliyati va uning turlari. Ta'lim va bilimlarni o'zlashtirishni boshqarish muammolari hamda imkoniyatlari. Ta'limni boshqarishning metodlari. Aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich tarkib toptirish nazariyasi va uning mohiyati. Muammoli ta'lim va muammoli vaziyat.Ta'lim texnologiyalarining psixologik xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

11-ma'ruza: Tarbiya psixologiyasi

Shaxsni tarbiyalash metodlari va shakllari. Tarbiya jarayonining psixologik mohiyati. Tarbiya metodlari va turlari. Bolalar jamoasi va uning tarbiyaviy imkoniyatlari. Tarbiyasi "qiyin" va o'zlashtirmovchi o'quvchilar bilan ishlash metodlari. Ilmiy dunyoqarash va barqaror e'tiqodni shakllantirish metodlari. Ideal. Jinsiy tarbiyalash. Mehnatning tarbiyaviy ta'siri. O'z-o'zini tarbiyalashning metod va shakllari. Tarbiyaning psixologik mexanizmlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

12-ma'ruza: O'qituvchi psixologiyasi

Jamiyatda o'qituvchining tutgan o'rni va uning vazifalari. O'qituvchiga shaxsiga qo'yiladigan talablar. O'qituvchining kasbiga xos xislatlari. O'qituvchi o'quvchilarning hayot va faoliyati tashkilotchisi ekanligi. O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar. Pedagogik muloqot va uning o'ziga xos xususiyatlari. O'qituvchining o'z malakasini oshirib borishning psixologik muammolari. Pedagogik qobiliyat: nazariya va amaliyot. Pedagogik ijodiyot va uning mohiyati. O'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va pedagogik jamoadagi psixologik iqlim. Bo'lg'usi o'qituvchi shaxsi sifatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

13-ma'ruza: Talim muassasalarida psixologik xizmat

Talim muassasalarida psixologik xizmatning mazmuni va ahamiyati. Maktab psixologininig ish funksiyalari. Pedagogik faoliyatda o'quvchilarning psixologik xususiyatlari, ulardagi turli jarayonlar bo'yicha maslahatlar olib borish texnologiyalari. Yosh psixologiyasi bo'yicha olib borilgan kuzatuv va eksperimentlarni rasmiylashtirish. Pedagog birlamchi psixologik yordam

sub'ekti sifatida.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster,blis-so'rov, tushunchalar tahlili, charxpalak, treninglar, munozara.*

Adabiyotlar: AA. 1.3. 4. 7..11.12. 13.14. QA. 1. 2. 3.4. 5.

Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakli va mazmuni

"Umumiy psixologiya" fani bo'yicha talabaning mustaqil ta'limi shu fanni o'rganish jzarayonining tarkibiy qismi bo'lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to'la ta'minlangan.

Talabalar auditoriya mashg'ulotlarida professor-o'qituvchilarning ma'ruzasini tinglaydilar, savol-javob tarzida muhokama qiladilar, berilgan topshiriqlarni bajaradilar. Auditoriyadan tashqarida talaba darslarga tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uy vazifa sifatida berilgan topshiriqlarni bajaradi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o'rganish maqsadida qo'shimcha adabiyotlarni o'qib referatlar tayyorlaydi hamda mavzu bo'yicha testlar yechadi. Mustaqil ta'lim natijalari reyting tizimi asosida baholanadi.

Uyga vazifalarni bajarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalanib ma'lumotlar to'plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to'garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola va ma'ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun ham mustaqil ta'limsiz o'quv faoliyati samarali bo'lishi mumkin emas.

Uy vazifalarini tekshirish va baholash amaliy mashg'ulot olib boruvchi o'qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish va baholash esa ma'ruza darslarini olib bouvchi o'qituvchi tomonidan har darsda amalga oshiriladi.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- Darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- Tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- Maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzular ustida ishlash;
- Talabaning o'quv- ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish;
- Faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalanadigan o'quv mashg'ulotlari;

"Umumiy psixologiya" fanidan mustaqil ish majmuasi fanning barcha mavzularini qamrab olgan va qo'yidagi mavzular ko'rinishida shakllantirilgan.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari

Umumiy psixologiya nazariyasi va amaliyoti fanining predmeti

	Hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari. Psixologiyaning tabiiy-ilmiy asoslari Hozirgi zamon psixologiyasining tarmoqlari. Faoliyatning umumiy psixologik tavsifi Ko‘nikma, malaka va odatlarning shakllanishi Motivatsiyani o‘rganishga oid asosiy yondashishlar Inson psixik taraqqiyotida muloqotning ahamiyati Bolalarda nutqning shakllanishi Shaxsni o‘rganishning zamonaviy nazariyalari Shaxs haqida tushuncha Diqqatning psixologik nazariyalari Diqqatning asosiy xususiyatlari va ularning eksperimental tadqiq qilinishi. O‘quvchilar diqqatini rivojlantirish Sezgilar haqida umumiy tushuncha. Sezgilar tasnifi Idrok tabiati Idrokning tasnifi va turlari. Xotirani o‘qish faoliyatida rivojlantirish. Xotiraning individual psixologik farqlari. Bolalarning o‘yin va kattalarning ijodiy faoliyatida fantaziyaning ahamiyati. Tizimli o‘qitish jarayonida bola tafakkurining rivojlanishi Emotsiyaning psixologik tavsifi Shaxsning irodaviy xususiyatlari va ularning tuzilishi. Shaxsning individual xususiyatlari Temperamentning psixologik tavsifi Xarakter tuzilishi va xususiyatlari Qobiliyatlarning rivojlanishi. Sharq mutafakkirlarining bola tarbiyasi haqidagi fikrlari Ilmiy psixologik maktablar. Ta’limning mazmuni va psixik rivojlanish. Faoliyat turlari. Go‘daklik va ilk bolalik davrida psixik rivojlanish. O‘yin - bolaning etakchi faoliyati sifatida. Turli yosh davrlarida nutq faoliyatining rivojlanishi. Kichik maktab yoshi davrida o‘quv faoliyatining tarkib topishi, ish motivlarining rivojlanishi. Kichik maktab o‘quv jamoasida shaxslararo munosabatlar. O‘quv materialini yaxshi eslab qolish shartlari. O‘quv materialini o‘zlashtirishda qiziqishning ahamiyati. O‘smirlar va kattalar o‘rtasida yuzaga keladigan nizolarning asosiy sabablari. O‘smirlar muloqotining psixologik xususiyatlari. O‘smir shaxsining shakllanishida orzuning tutgan o‘rni. O‘quvchilarda iroda sifatlarini tarbiyalash yo‘llari. Tarbiyasi “qiyin” bolalar psixologiyasi.

	O‘spirinlarning kasbga tayyorgarligi muammosi. O‘spirinlarda ijtimoiy va aqloqiy me'yorlarning shakllanishi. O‘spirinlarda ijodiy faollikning o‘sishi, dunyoqarashning shakllanishi. Ta'limning psixologik asoslari Tarbiyaning psixologik mexanizmlari. O‘qituvchiga qo‘yiladigan talablar.
3.	**V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba: "Umumiy psixologiya" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: -psixologiyaning tabiiy va ijtimoiy fan sifatida talqin qilinishi;psixologiyaning sohalari; psixologiya va falsafaning o‘zaro aloqasi; psixologiya va ilmiy – texnik taraqqiyot; pedagog faoliyatida psixologiyaning etakchi ahamiyatga ega ekanligi; psixika tirik mavjudotning ob'ektiv borliqni aks ettirish shakli ekanligi; psixika va ong munosabati;sharq mutafakkirlarning psixologik qarashlari; psixologiyani o‘rganish metodlari;faoliyat va motivlar, faoliyatning asosiy turlari; odam psixikasining paydo bo‘lishi; odam psixikasining ontogenez taraqqiyoti; yuksak psixik funksiyalarning tarkib topishi; motivatsiya sohalari; psixik holatlar, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi haqida ***bilishi kerak***; -talaba shaxs, muloqot, faoliyat, bilish jarayonlari, shahsning individual xususiyatlari yuzasidan tushuncha, tasavvurga ega bo‘lish bilan birga, psixik rivojlanishga ta`lim-tarbiya jarayonlarining ta`siri yuzasidan olingan bilimlarni amaliy faoliyatga tadbiq etish boyicha ***ko'nikmalariga ega bo'lishlari*** kerak. - talabalar o‘quvchilarning psixologiyasiga xos xususiyatlarni o‘rganish bo‘yicha eksperimentlar o‘tkazish; –bolalarning maktabga tayyorgarligi bo‘yicha xulosa bera olish; –rivojlanish bosqichlaridagi psixologik xususiyatlar, ulardagi turli jarayonlar bo‘yicha maslaxatlar olib borish; –ta'lim tarbiyadagi turli jarayonlar bo‘yicha maslahatlar olib borish; –yosh psixologiyasi bo‘yicha olib borilgan kuzatuv va eksperimentlarni rasmiylashtirish ***malakalariga ega bo‘lishi kerak***.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma‘ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • innovatsion pedagogik texnologiyalar (Klaster, B-B-B, Nima uchun organayzeri)
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘liq o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1.Ivanov I., Zufarova M. "Umumiy psixologiya". O‘z.FMJ., 2008. 2.Xaydarov F.I., Xalilova N. "Umumiy psixologiya". T.: "Fan va texnologiyalar" markazining bosmaxonasi: 2009.

	3.Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб: Питер, 2007. 4.Ғозиев Э.Ғ. "Онтогенез психологияси".-Т.: Ношир. 2010. 5.Дусмухамедова Ш.А.,Нишонова З.Т., Жалилова С.Х., Каримова Ш. К., Алимбаева Ш.Т. "Ёш ва педагогик психология" Т. ТДПУ, 2013 . 6. Nishonova Z.T., Alimbaeva Sh.T., Sulaymonov M. "Psixologik xizmat". T. "Fan va texnologiyalar" nashriyoti 2014 y. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Nishonova Z.T., Alimbaeva Sh.T., Sulaymonov M. "Psixologik xizmat". T. "Fan va texnologiyalar" nashriyoti 2014 y. 2. Климов Э.А. Обшая психология. – СПб., Питер, 2001 3. Maxsudova M.A. Muloqot psixologiyasi. T., 2006 4. Немов Р.С. Психология. М.: Владос, 2003. 1-2-т. 5. Фридман Л.М. Психология воспитания. Книга для тех, кто любит детей. - М.: ТТС «Сфера»,1999. 6. Шелихова Н.И Техника педагогического обшения. - М.: Изд-во «Институт практической психологии», 1998. www.bilimdon.uz. www.de.uz. www.tatu..uz
7.	Samarqand davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar**: G.A.Xalbayeva – SamDU, "Umumiy psixologiya" kafedrasi o'qituvchisi.
9	**Taqrizchilar:** Baratov Sh.R - Bux DU "Psixologiya" kafedrasi muduri, professor, psixologiya fanlari doktori. Narzikulova F.B - Samarqand VHXTXQTMOHM, "Pedagogik, psixologiya va talim menejmenti" kafedrasi dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi

Kafedra mudiri: **PhD. O.S.Qodirov**

Mazkur modul psixologiya va ijtimoiy munosabatlar fakulteti kengashining 2021 yil "___" _________dagi ____10-sonli yig'ilishida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan.

Kengash raisi: **prof. Sh.Sh.Negmatova**

"Kelishilgan"

SamDU O'quv ishlari bo'yicha prorektori:

_______________ prof. A.S.Soleev

"___" ____________ 2021 yil